

А.Денікіна. Неспроможність білогвардійців дістатися кінця, розуміння Антантою безпричинність своїх дій призводять до їхнього відступу і повного захоплення Української Народної Республіки Червоною армією. На цьому припиняється як відносини УНР з Антантою, так і взагалі існування УНР.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корновенко С.В., Морозов А.Г., Реєнт О.П. «Українська революція»: Навч.посібник.- Вінниця:Вид. «Фоліант», 2004. – с. 213-214.
2. Овсій І.О. Зовнішня політика України (від давніх часів до 1944 року): Навч.посібник. – 2-ге вид.– Київ: Либідь, 2002. – с. 198 – 200.
3. Копиленко О.Л., Копиленко М.Я. Держава і право України. 1917-1920: Навчальний посібник. – К.:Либідь, 1997. – с. 56.
4. Реєнт О.П., Коляда І.А. Україна між двома світовими війнами: К.: Школа, 2004. – с. 71-73.
5. Кульчицький С.В., Мицик Ю.А., Власов В.С. Історія України: Довідник. – К.: Літера ЛТД, 2010 – с. 367-368.

К. М. Шевчук,

студентка І курсу,

Донецький державний університет управління

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПРАВОРОЗУМІННЯ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ОГЛЯД

Проблема праворозуміння є однією із центральних проблем не лише Теорії держави і права, а і юридичної науки в цілому. Найбільш чітко визначення сутності праворозуміння і є відправною точкою трактування усіх явищ правового життя суспільства: правосвідомості, правотворчості, законності і правопорядку, юридичної відповідальності тощо. Коло різноманітних визначень сутності і природи права є позитивним явищем в юридичній літературі і відображає досить високий рівень розвитку правової науки.

Кожна історична епоха виробляла своє розуміння права. В результаті сформувалася низка історично утверджених напрямів вчення про право, які у свою чергу суттєво вплинули на формування правової думки.

Традиційною є класифікація праворозуміння з огляду на філософсько-правовий спосіб його пізнання. У цьому зв'язку розрізняють: теологічну, природно-правову, історичну, позитивістську, нормативістську, соціологічну, психологічну, екзистенціалістську та інші школи праворозуміння [1, с. 195]. Сучасні наукові концепції (теорії) праворозуміння можна звести до трьох підходів:

1. Ідеологічний (аксіологічний), або природно-правовий: вихідна форма буття права – громадська свідомість; право – не тексти закону, а система ідей (понять) про загальнообов'язкові норми, права, обов'язки, заборони, природні умови їх виникнення та реалізації, порядок і форми захисту, яка є у громадській свідомості та орієнтована на моральні цінності. При такому підході право і закон розмежовуються, першість віддається праву як нормативно закріпленій

справедливості, а закон розглядається як його форма, покликана відповідати праву як його змісту.

2. Нормативний (позитивістський): вихідна форма буття-права – норма права, право – норми, викладені в законах та інших нормативних актах. При такому підході відбувається ототожнення права і закону. Водночас нормативне праворозуміння орієнтує на такі властивості права, як формальна визначеність, точність, однозначність правового регулювання.

3. Соціологічний: вихідна форма буття права – правовідносини; право – порядок суспільних відносин, який проявляється у діях і поведінці людей. При такому підході правом визнається його функціонування, реалізація, його «дія» у житті – у сформованих і таких, що формуються, суспільних відносинах, а не його створення правотворчими органами у формі закону та інших нормативно-правових актів. При усій цінності врахування «життя» права в суспільному середовищі, прихильники цього підходу плутали самостійні процеси правотворчості та застосування права, тоді як умовою дотримання і забезпечення режиму законності може бути діяльність правозастосувальника в межах, встановлених законом [2, с. 368].

Всі перераховані підходи у процесі розвитку суспільних відносин перетинаються, доповнюють один одного та взаємодіють між собою. Саме цей факт стає є поштовхом до пошуку єдино правильного(універсального) розуміння права.

В останній час в юридичній науці актуальним залишається питання визначення такого поняття права, що органічно поєднував би у собі всі підходи до його розуміння, при цьому зберігаючи центральні засади окремо кожного. Такі спроби мають місце як у західній, так і у вітчизняній науці. Різноманітні точки зору з цього приводу висивують такі автори як Г. Дж. Бермана, В. Лазарева, І. Гойман-Калинського, Г. Іванця, І. Червошока та ін.

Дуже чітко важливість такого завдання визначає вітчизняний правознавець О. Лейст: «Кожне праворозуміння має свої підстави, тому вони існують одночасно і мають прихильників ... кожна концепція виражає реальну сторону права та слугує її здійсненню ... річ у тім, що між крайніми точками зору знаходиться не істина, а дуже складне суспільне явище – право» [3, с. 3].

Для того, щоб дати істинне визначення права всім школам праворозуміння необхідно відмовитися від ствердження своєї власної переваги, оскільки інтегративне визначення права (яке є правильним) полягає в визнанні взаємозалежності цих підходів.

Справедливою є думка П.М. Рабіновича про використання одного і того ж терміна «право» для позначення різних явищ. Пояснюється це ціннісно-ідеологічними причинами, саме тим, що в даному випадку існує прагнення виправдати ці явища, пояснити їхню відповідність соціальній правді, їхню правильність, справедливість, «праведність», сформулювати шанобливе, позитивне відношення до них, ідеологічно забезпечити їх визнання, підтримку зі сторони тих чи інших соціальних сил [4, с. 85]. Такий підхід особливо яскраво підкреслює соціальне підґрунття сенсу праворозуміння.

У різних соціальних вимірах право проявляється неоднаково. Поширеною причиною розбіжностей у визначенні права є також акцентування уваги на різних ознаках і характеристиках, довільне розуміння сутності права [5, с. 124-125].

Л. Явич визначає право, залежно від форми вияву, як продукт духовної діяльності, як різновид оціночного духовного освоєння діяльності, як момент урегульованості і порядку в суспільних відносинах, як сферу соціальної свободи, як сукупність юридичних норм тощо. Цей наслідок застосував багатоповерхневий шлях пізнання права [6, с. 10].

Колоритність поглядів до визначення сутності права як вийняткового явища, що знаходить відбиття у різних правових концепціях і являє собою феномен праворозуміння. Адже, висвітлюючи різні аспекти права, вони одночасно підкреслюють його єдність.

Проаналізувавши засади низки основоположних концепцій, можна стверджувати, що найбільш раціональним при визначенні сутності права та праворозуміння є інтегративний підхід. Автором категорії «інтегративна юриспруденція» є американський філософ права Джером Холл. На його думку цінності повинні розглядатися як обов'язковий атрибут правової норми, а сама цінність повинна виступати як «захищене ціннісне судження». Він визначає в основі своєї теорії природно-правову концепцію та одночасно намагається на базі інших об'єднаних правових шкіл створити нову течію права – «інтегративну юриспруденцію».

Саме інтегративний підхід до праворозуміння за допомогою нового, неklasичного погляду дає реальну змогу побачити право як цілісне явище, та стати своєрідним синтезом найвагоміших моментів вже існуючих наукових теорій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Теорія держави і права, Академічний курс: підручник / за ред. О. В. Зайчика, Н. М. Онищенко. – К., 2006. – С. 232.
2. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): Підруч. / Скакун О. Ф. – Х.: Еспада, 2006. – 776 с.
3. Лейст О.Э. Три концепции права // Сов. гос. и право. – 1991, № 12.
4. Рабинович П.М. Нормативное понимание права – важный фактор укрепления социалистического правопорядка // Правопорядок и правовой статус личности в развитом социалистическом обществе в свете Конституции СССР 1977г. – Саратов, 1980, – С. 83 – 91.
5. Загальна теорія держави і права: (основні поняття, категорії, прав. Конструкції та наук. Концепції): навч. Посіб./ За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенка. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 400 с.
6. Явич Л.С. Сущность права. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1985. – 111 с.

Розділ 2

Економіка і менеджмент